

Broj: K-38/99

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Županijski sud u Vukovaru, u vijeću sastavljenom od suca Ante Zeljka, kao predsjednika vijeća, suca Stjepana Margića, te sudaca porotnika Štefanka Andrića, Zorana Bračića i Mirka Kovačića, kao članova vijeća, sa zapisničarem Anitom Lončarić, u krivičnom predmetu protiv optuženog Žarka Tkalčevića iz Slatine, zbog krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, povodom optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku broj DO-K-56/99. od 21. svibnja 1996. godine, nakon javno provedene i zaključene glavne rasprave, u prisustvu optuženog Žarka Tkalčevića, zamjenika županijskog državnog odvjetnika Božidara Piljića i branitelja Nediljka Rešetara, odvjetnika iz Osijeka, dana 11. travnja 2001. godine,

p r e s u d i o j e

optuženi ŽARKO TKALČEVIĆ, sin Stjepana i Mande rođene Cviktović, rođen 28. listopada 1966. godine u Virovitici, prebiva u Slatini, Hrvat, državljanin Republike Hrvatske, završio vojnu školu, oženjen, otac jednog djeteta, bez imovine, zaposlen kao instruktor, plaća 2.500,00 kuna, neosuđivan, ne vodi se drugi kazneni postupak, nalazi se na slobodi,

k r i v j e

što je:

u razdoblju od početka mjeseca rujna do 18. studenog 1991. godine, na području Negoslavaca, za napada tzv. "Jugoslavenske narodne armije" i paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku, kao potporučnik tzv. "Jugoslavenske narodne armije" i zapovjednik minobacača ca//. 120 mm i zamjenik zapovjednika topničke postrojbe u sastavu pješadijskog bataljuna gardijske brigade iz Beograda, protivno odredbama članka 48. do 54. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) /protivno odredbama članka 13. do 16. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II), zapovjedao vojnicima da s vatrenog položaja iz minobacača pucaju svakodnevno na Mitnicu, dio grada Vukovara, bez izbora vojnih ciljeva, pri čemu je od ispaljenih granata ranjen i poginuo veliki broj civila, razrušeno i uništeno mnogo kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata, kao i počinjena točno neutvrđena materijalna šteta velikih razmjera,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata naredio da se izvrši napad na civilno stanovništvo i naselje i da se civilno stanovništvo ubija,

čime je počinio krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - ratni zločin

protiv civilnog stanovništva, opisano i kažnjivo po članku 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske,

uslijed toga se na temelju članka 4., 31., 37., 38. stavak 1. točka 2., 39. stavak 1. točka 1., kao i članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske

o s u đ u j e

na kaznu zatvora u trajanju od 3 (tri) godine.

Na temelju članka 45. stavak 1. 13. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske optuženom Žarku Tkalčeviću u izrečenu kaznu zatvora uračunava se vrijeme provedeno u pritvoru od 26. ožujka 1996. do 29. kolovoza 1996. godine.

Na temelju članka 90. stavak 1. u svezi s člankom 87. stavak 1/2. točka 6. i 7. Zakona o krivičnom postupku optuženi Žarko Tkalčević dužan je nadoknaditi trošak krivičnog postupka ovom sudu i to paušal od 3.000,00 kuna, kao i trošak branitelja po službenoj dužnosti u iznosu od 880,00 kuna.

Obrazloženje

Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru (u nastavku: državno odvjetništvo) pred ovim sudom ostalo je pri optužnici Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku od 21. svibnja 1996. godine i to protiv optuženog Žarka Tkalčevića iz Slatine, zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo iz članka 120. stavak 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 31/93., 39/93., 108/95., 16/9. i 28/96. - u nastavku: OKZRH).

Činjenični opis optužnice izmijenjen je dopisom od 22. veljače 2001. godine, i to tako, da umjesto "u razdoblju od 01. rujna..." treba stajati "u razdoblju od početka rujna ...", izostavljaju se riječi "u namjeri stvaranja tzv. Velike Srbije", dok u opisu pravne kvalifikacije riječ "bi" zamjenjuje se riječju "je".

Pri ovako izmijenjenoj optužnici državno odvjetništvo je ostalo i prilikom govora stranaka, predlažući da se optuženi Žarko Tkalčević proglasi krivim i osudi po zakonu.

Braneći se optuženi Žarko Tkalčević u svom iskazu je naveo:

nakon pohađanja vojnih škola od 1981. godine u Sarajevu, Zadru i Beogradu u konačnici je dobio čin potporučnika i stalno zaposlenje u Vojarni "Maršal Tito". Kao zamjenik komandira baterije minobacača od 120 mm u rujnu mjesecu 1991. godine krenuli su u pravcu Vukovara. Zapovjednik je bio jedan major po imenu Milun. Bataljun je brojao oko 300 ljudi, imali su 6 minobacača. Od svih vojnika 20% je bilo rezervista iz Beograda. Zapovjednik njegove baterije bio je Nesvad Jašarević, a on njegov zamjenik. Kada su krenuli prema Vukovaru, nisu znali zbog čega idu. Njihov položaj nalazio se cijelo vrijeme ispred sela Negoslavci kod Vukovara, lako mu nitko nije rekao, pretpostavljao je da pucaju na Vukovar i iz 6 minobacača od 120 mm znali su dnevno ispaliti 50 do 100 granata. Od jednog čovjeka na biciklu dobio je odgovor da se napadaju ustaše, a od svog zapovjednika

Jašarevića da se oslobađa vojarna od ustaša. Što se tiče zapovjednog lanca, zapovjednik Jašarević bio je ispred njih na oko 6 kilometara i prenosio podatke telefonom odjeljenju za računanje, ostale naredbe išle su usmeno, i to odjeljenje za računanje njemu, on desetaru i desetar nišandžijama. Pokušao je nešto napraviti, tako je olabavio nišanske sprave, što će reći da ih je pokušao pokvariti, to je na kraju otkriveno i donesene su nove, pa čak i rezervne nišanske sprave. Zvali su se Gardijski bataljun i smatrani su elitnijim dijelom vojske od ostalih. Oficiri su bili pretežno Srbi. Njegova jedinica nije ulazila u Vukovar. Znali su da je Vukovar naseljen civilnim stanovništvom. Nisu mogli vidjeti gdje padaju granate jer su bili u kukuruzu, ali su poslije samo vidjeli dim. Nakon pada Vukovara njegova jedinica je vraćena u Beograd. Svjedoku Franjević Milanu posudio je novac i pustio ga da ode iz Beograda, čime je htio reći da mu je pomogao da pobjegne iz Jugoslavenske narodne armije. Pustio je još neke vojnike iz Bosne. Sam nije mogao napustiti vojsku jer nije imao putovnicu. Novac za lažnu putovnicu poslala mu je Julijana Trupina, koja inače radi u Njemačkoj. Dok je bio na terenu van Beograda u njegovom stanu živjela je Tanja Vegar, i tek nakon povratka, iako nije bilo tragova provale, primijetio je da su mu nestala dva pištolja.

U tijeku dokaznog postupka saslušan je svjedok Milan Franjević, uz suglasnost stranaka pročitani su iskazi svjedoka Branka Petrinića, Melite Štimac, Pilipa Karaule i Željka Miščevića, izvršen je uvid u uvjerenje o imovnom stanju za opt. Žarka Tkalčevića, preslike indeksa o školovanju na Vojnoj akademiji kopnene vojske, te u izvod iz kaznene evidencije.

Svjedok Milan Franjević poznaje optuženog Žarka Tkalčevića još od ranije, s tim da su se kasnije upoznali još bolje u Beogradu kada je služio vojni rok. U Beogradu su zajedno bili oko 7 mjeseci, i to 1991. na 1992. Negdje u rujnu 1991. njihova gardijska postrojba krenula je iz Beograda, a nisu znali gdje idu. Na kraju su se zaustavili nedaleko Negoslavaca kod Vukovara. Na njegovom položaju bilo je šest minobacača. Oko jednog minobacača ima pet vojnika. Sam je obavljao poslove dodavača granata. Tek nakon oko dva do tri tjedna saznao je da se puca u pravcu Vukovara, i to na dio koji se zove Mitnica, a obrazloženje oficira je bilo da treba istjerati okupatore. Optuženi Žarko Tkalčević bio je zapovjednik prvog voda minobacačke postrojbe i prenosio je zapovjedi od kapetana Nesvada Jašarevića. Bez obzira što su saznali gdje se puca i dalje su to nastavili činiti. Nisu mogli bježati i nisu znali što da rade. Poznato mu je da su neki bacači postali neispravni, misli na nišanske sprave, ali ne zna kakvu je ulogu u svemu tome imao optuženi Žarko Tkalčević. Sigurno nije pucao s radošću na Vukovar, morali su jer im je život bio u pitanju. Na položaju kod Negoslavaca bili su negdje mjesec i pol dana. Po povratku u Beograd skupio je hrabrosti i pitao optuženog Žarka Tkalčevića oko odlaska kući, što je na kraju i učinio i dao mu 100 DM. Kasnije je sve analizirao s optuženim Žarkom Tkalčevićem i zaključili su da nije bilo drugog rješenja. Poznato mu je da se optuženi Žarko Tkalčević nakon izlaska stavio na raspolaganje Hrvatskoj vojsci. Nije čuo od zapovjednika bilo kakve prijetnje u slučaju da netko ne bi slušao naredbe iako su to vojnici pričali.

Svjedok Branko Petrinić poznaje optuženog Žarka Tkalčevića još od 1997. s Vojne akademije u Beogradu. Čak može reći da su bili prisni prijatelji, iako su radili na različitim mjestima. Dok je bio u Pančevu u mjesecu travnju i svibnju 1991., mogao je uhvatiti Radio Osijek. S optuženim Žarkom Tkalčevićem razgovarao je o tim događanjima i zaključili su da im više nije mjesto u Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Posljednji razgovor imali su tjedan ili dva prije odlaska na vojnu vježbu u istočnu Slavoniju. Još prije početka ratnih zbivanja zaključili su da im nije mjesto u Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Početkom 1992. razgovorao je sa svojim zapovjednikom i tražio da im odobri odlazak u Mađarsku. Vojnicima je bilo lakše

bježati nego njima časnicima. Na kraju je i napustio Srbiju preko Mađarske.

Svjedok Željko Mišćević bio je na odsluženju vojnog roka 1991. u Beogradu u Kasarni "Maršal Tito" gdje je i upoznao optuženog Žarka Tkalčevića. Negdje u devetom ili desetom mjesecu iste godine otišli su za Negoslavce uz obrazloženje da idu na vojnu vježbu, i to bojevo gađanje. Bila su tri voda i svaki je imao po dva minobacača. Pucali su} a da nisu znali gdje. Zadržao se svega četiri dana i otišao u bolnicu u Beograd. Dok su bili na položaju, nije kontaktirao s optuženim Žarkom Tkalčevićem, iako ga je stalno viđao. Uglavnom je optuženi Žarko Tkalčević išao po odjeljenjima i vršio pripremu za paljbu, Dogovorio se zajedno s Milanom Franjevićem da napuste Jugoslavensku narodnu armiju i u tome im je pomogao Žarko Tkalčević dajući im novac. U civilnoj odjeći su najprije otišli u Bosnu, a zatim u Republiku Hrvatsku. Na samom rastanku optuženi Žarko Tkalčević je doslovno rekao: "Uskoro ću i ja doći za vama".

Svjedok Filip Karaula u vrijeme ratnih događanja 1991. stanovao je na Mitnici, dijelu grada Vukovara. Upravo u tom djelu nije bilo vojnih objekata i živjeli su uglavnom civili. Od objekata tu se nalazio Dom umirovljenika i Osnovna škola. U početku je bio zamjenik zapovjednika, a na kraju zapovjednik obrane Mitnice. Od 24. kolovoza 1991. počeli su svakodnevni napadi, tučeni su tenkovskim granatama, artiljerijskim oružjem, zrakoplovima, sa brodova i dr. Na taj dio grada ispaljeno je 5000 do 10000 granata. Uvjeti su bili vrlo teški, civili su bili po podrumima, nisu se mogli kretati, a na kraju je nestalo i hrane. Poznato mu je da je razoren Starački dom, Osnovna škola, Dječji vrtić i dr. Iz pravca Negoslavaca najviše su djelovali tenkovi i topništvo. Bilo je dosta civilnih žrtava, a cijelo naselje je praktično bilo srušeno. Predali su se kod tzv. Bugarskog groblja na izlazu iz Vukovara prema mjestu Sotin. Dobro se sjeća da se odvajala vojska od civila.

Svjedok Melita Štimac 1991. živjela je na Mitnici dijelu grada Vukovara. U vrijeme ratnih događanja granate su dolazile sa svih strana, pa i iz pravca Negoslavaca. Prisjeća se da su pored ostalih poginuli njen prvi susjed Milan Lukinić, susjeda Franka Brešić, njen sin Branko i snaha Željka, koja je bila u petom mjesecu trudnoće, Tomo Babel i dr. Praktično je taj dio grada Vukovara srušen sa zemljom. Od objekata na Mitnici se nalazila Osnovna škola i Dom umirovljenika. Tri mjeseca je provela u podrumu gdje su uvjeti bili vrlo loši. Prilikom evakuacije išli su prema Iloku. Kasnije je prolazeći kroz Negoslavce vidjela minobacače, višecjevne bacače itd. U tom dijelu grada uglavnom su se nalazili civili.

Indeks Vojne akademije kopnene vojske pokazuje koje je predmete tijekom školovanja položio opt. Žarko Tkalčević, a prema izvodu iz kaznene evidencije opi Žarko Tkalčević do sada nije osuđivan.

Analizirajući i ocjenjujući iskaz optuženog Žarka Tkalčevića, te izvedeni dokazni postupak utvrđuje se, da je kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata naredio da se izvrši napad na civilno stanovništvo i naselje i da se civilno stanovništvo ubija.

Naime, kao poručnik tzv. "Jugoslavenske narodne armije" i zapovjednik voda minobacača ca//. 120 mm i zamjenik zapovjednika topničke postrojbe u sastavu pješadijskog bataljuna gardijske brigade iz Beograda, od početka mjeseca rujna do povratka u Beograd negdje 18. studenog 1991., nedaleko sela Negoslavci, protivno odredbama Dopunskih protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, odnosno o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol I i Protokol II), zapovjedao da se s vatrene položaja iz minobacača puca na Mitnicu, dio grada Vukovara bez izbora

vojnih ciljeva, pri čemu je ranjen i poginuo velik broj civila, razrušeno i uništeno mnogo kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata.

Prednji zaključak proizilazi prvenstveno iz iskaza optuženog Žarka Tkalčevića te iskaza svjedoka Milana Franjevića, Željka Mišćevića, Branka Petrinića, Pilipa Karaule i Melite Štimac, koji se ocjenjuju uvjerljivim i detaljnim.

Optuženi Žarko Tkalčević školovao se za vojni poziv i tako postao profesionalni pripadnik Jugoslavenske narodne armije s činom poručnika (od 1981. do 1983. Srednja vojna škola u Sarajevu, 1985. nastavak školovanja u Zadru i od 1986. Vojna akademija u Beogradu). Koliko je bio svjestan svoje profesije proizilazi iz sljedećih njegovih riječi: "mi smo se zvali Gardijski bataljun, smatrali su nas elitnijim dijelom vojske od ostalih...". Do odlaska na položaj početkom mjeseca rujna 1991. bio je upoznat s događanjima u tadašnjoj Jugoslaviji (nacionalna previranja, oružani sukobi, napuštanja Jugoslavenske narodne armije i njeno popunjavanje rezervistima i dr.). Sam je isticao kako im je rečeno da se bore protiv ustaša. Koliko je bio upoznat s događanjima pokazuju sljedeće njegove riječi: "mogu još nadodati da sam pisao molbu za napuštanje JNA, i to prije nego što smo išli na teren u Negoslavce... ja sam planirao pobjeći iz JNA, no osim vojne knjižice nisam imao drugih civilnih dokumenata, pa sam odlučio da si nabavim lažnu putovnicu...". Svjedok Branko Petrinić ističe: "ustvari ja sam s optuženikom još prije početka ratnih zbivanja razgovarao i tada smo obojica došli do saznanja da nam više nije mjesto u tzv. JNA".

Upravo zbog rečenog mogao je očekivati korištenje Jugoslavenske narodne armije kao sredstva prisile, a samim time i svoje učešće kao pripadnika i časnika s činom poručnika.

Optuženi Žarko Tkalčević bio je neizostavan dio zapovjednog lanca dok je sa svojom baterijom minobacača bio stacioniran na polažju prema Vukovaru, i to nedaleko sela Negoslavaca. Postupak podešavanja nišanskih sprava i ispaljenja bio je uvijek isti, točnije, zapovjednik je s udaljenosti od oko 6 kilometara ispred njih prema Vukovaru telefonskom linijom prenosio naredbe odjeljenju za računanje, odjeljenje za računanje glasno njemu, on desetaru i desetar nišandžijama, sve također glasno.

Kao profesionalni vojnik optuženi Žarko Tkalčević je znao da se s vatrenog položaja iz minobacača svakodnevno pucalo na dio grada Vukovara bez izbora vojnih ciljeva. U svom iskazu je doslovno istakao: "Mi smo znali daje Vukovar naseljen civilnim stanovništvomnisam mogao vidjeti kuda granate padaju. .. a poslije se samo vidio dim kuda je pala granata..." Nedvojbeno je saznanje da su ispaljenim granatama bili izloženi civili, stanovi, kuće, privredni i kulturni objekti, što je dovelo do ranjavanja i pogibije velikog broja civila, te rušenja stanova i dr. Stanje u naselju Mitnica, dijelu grada Vukovara, vrlo detaljno su u svojim iskazima opisali svjedoci Melita Štimac i Pilip Karaula.

Nije dokazana bilo kakva prisila prema časnicima ako bi odbili poslušnost biti dio zapovjednog lanca. Upućuje naročito iskaz svjedoka Milana Franjevića koji se u kritično vrijeme nalazio također nedaleko od Negoslavaca kao pripadnik Jugoslavenske narodne armije, točnije, prisjeća se da su od zapovjednog kadra, koji je većinom bio iz Šida, doznali da se puca po Vukovaru, pri čemu nije čuo od zapovjednika da će se nešto dogoditi onome tko bi to odbio.

Prihvatljive su tvrdnje optuženog Žarka Tkalčevića da je pokušao izaći iz Jugoslavenske narodne armije i prije odlaska na položaj nedaleko Negoslavaca, da

je kvario nišanske sprave na minobacačima, da je pomagao drugim vojnicima da napuste Jugoslavensku narodnu armiju, stoje na kraju i sam učinio, a potvrđuju i saslušani svjedoci Milan Franjević, Željko Mišćević i Branko Petrinić.

Znači, optuženom Žarku Tkalčeviću nije stalo do ranjavanja i pogibije civila te rušenja i uništenja kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata, ali je znao da će do toga sigurno doći ako vojnicima bude izdana zapovijed da s vatrenog položaja iz minobacača bez izbora vojnih ciljeva pucaju svakodnevno na Mitnicu, dio grada Vukovara. Ustvari, riječ je o **izravnoj namjeri drugog stupnja - sigurnom znanju**, jer mu nije stalo do ostvarenja obilježja kaznenog djela, ali je znao da će ona sigurno biti ostvarena poduzme li on namjeravanu radnju. Naglasak je na intelektualnoj sastavnici, a voljna sastavnica je samo nužna posljedica, jer tko poduzme radnju pouzdano znajući da će ostvariti obilježje kaznenog djela, taj u krajnjoj liniji i hoće počinjenje kaznenog djela.

Uslijed obrazloženog u radnjama optuženog Žarka Tkalčevića očigledno se stječu svi bitni elementi bića krivičnog djela iz članka 120. stavak 1. OKZRH, zbog čega je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri (3) godine.

Do pomenute kazne zatvora došlo se ublaženjem, i to nakon što su na njegovoj strani pronađene osobite olakšavajuće okolnosti.

Optuženom Žarku Tkalčeviću nije stalo do pucanja iz minobacača na Mitnicu, dio grada Vukovara, čemu su bili izloženi pored ostalog i civili, ali nije smogao osobne hrabrosti i iskočiti iz zapovjednog lanca, nego je sve ostalo na kvarenju nišanskih sprava na minobacačima, pomaganju drugim vojnicima da izađu iz Jugoslavenske narodne armije, i čak im za to posuđujući novac, da bi na kraju i sam po dolasku do putovnice izašao.

Nadalje, kod odlučivanja o kaznenoj sankciji kod optuženog Žarka Tkalčevića cijenjene su još neke olakšavajuće okolnosti, i to: nakon izlaska iz Jugoslavenske narodne armije dao je svoj doprinos priključujući se Hrvatskoj vojsci, porodičan je čovjek i otac jednog djeteta, bez imovine je i do sada nije osuđivan.

Upravo će se izrečenom kaznom zatvora u trajanju od tri godine u okviru opće svrhe izricanja krivičnopravnih sankcija postići svrha kažnjavanja.

Odluka o uračunavanju vremena provedenog u pritvoru u izrečenu kaznu temelji se na odredbi čl. 45. stavak 1.13. OKZRH.

Odluka o trošku krivičnog postupka temelji se na odredbi članka 90. stavak 1. u svezi s člankom 87. stavak 1. 12. točka 6. i 7. ZKP/93., pri čemu se imalo u vidu obim, složenost glavne rasprave i naročito imovino stanje Žarka Tkalčevića.

Kako bi se ovaj kazneni postupak dovršio u istom procesnom režimu u kojem je započeo, vođenje po odredbama Zakona o krivičnom postupku (Narodne novine"broj: 34/93. - u nastavku: ZKP/93).

U Vukovaru 11. travnja 2001.

ZAPISNIČAR
Anita Lončarić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
Ante Zeljko

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ove presude u roku od 15 dana može se izjaviti žalba Vrhovnog suda Republike Hrvatske i to putem ovog suda u tri primjerka.

DOSTAVA

1. Opt Žarko Tkalčević, Slatina, A.Kovačića 7
2. ŽDO u Vukovaru na broj Do-K-56/99.
3. Branitelj opt Nediljko Rešetar, odvjetnik iz Osijeka.